

Planter

Sådan undersøger du om vinterrapsen skal sås om

10-15 vinterrapsplanter pr. m², der gror godt til, vil ofte være nok til at sikre et pænt udbytte, når de er ensartet fordelt. Særligt marker med angreb af kålbrok kan være truede.

Manual Opdateret 25. februar 2022

Omsåning af vinterraps kan blive aktuel på en lokaliteter, hvor planterne er skadet og bestanden uens fordelt. Er skaderne sket som følge af vandlidende jord, ses først rådne siderødder, hvorefter hovedroden rådner op.

Når der skal tages stilling til eventuel omsåning, er det vigtigt at gøre sig klart, at der allerede er sket et tab. Det gælder således om at minimere tabet. Du skal altså tage stilling til om en ny afgrøde kan give et bedre økonomisk resultat end den skadede afgrøde. Ved skader i begrænsede pletter, er omsåning normalt ikke aktuel. Spørgsmålet er, hvilket økonomisk resultat kan den skadede vinterraps give, og hvilket økonomisk resultat giver en alternativ afgrøde.

Foruden plantetallet skal planternes vitalitet bedømmes. 10-15 levedygtige planter pr. m² er som nævnt nok til at sikre et pænt udbytte, hvis de er jævnt fordelt i marken og er vitale.

Har plantetallet betydning for udbytte?

Landsforsøg helt tilbage fra 1986, hvor der var en kraftig udvintring, viste, at få men kraftige vinterrapsplanter kan give et fornuftigt udbytte, hvis planterne er jævnt fordelt i marken. I forsøgene høstede man et udbytte på 38,8 hkg pr. ha ved et plantetal på kun 17 planter pr. m².

Hvis ukrudtet i marken er under kontrol, kan ca. 10-15 levedygtige planter pr. m² altså være nok til at sikre et pænt udbytte.

Planternes udvikling og vitalitet har betydning for udbytte

Ved vækststart bør rapsplanterne være friske i hjerteskuddet, sprøde i roden og begynde at sætte nye hvide rødder. Der kan ikke forventes fuldt udbytte, hvis rapsplanterne er små og svage.

I landsforsøgene med sen såning af vinterraps har det i nogle år kostet op til 20 pct. af udbyttet at udsætte såtidspunktet til starten af september, på grund af små og svagt udviklede rapsplanter ved den sene såtid. I de marker, hvor der tidligt forår er små og svagt udviklede rapsplanter, er det derfor ikke urimeligt at regne med et udbyttetab på op til 20 pct.

Undersøg markens ensartethed

Ved vækststart handler det om at danne sig et overblik over hele markens eller delmarkens plantebestand og træffe en beslutning ud fra en vurdering af både plantebestand og planternes størrelse og vitalitet.

Du bør således foretage en skønsmæssig vurdering af i hvor stor en del af marken, der kan forventes et tab som følge af enten et for lavt plantetal eller en for dårlig udvikling/vitalitet af planterne.

I vurdering af plantebestand og vitalitet skal der også tages højde for væselhale og enårig rapgræs, der giver en stor konkurrence til svage planter og ikke kan bekæmpes om foråret.

Undersøg om vinterrapsen er angrebet af kålbrok

Kålbrok breder sig desværre og findes i flere og flere marker.

Ved kraftige angreb på hovedroden er planterne tit gået ud om foråret. Hvis angrebene derimod sidder på siderødderne, og der også er mange uangrebne rødder, udvikler rapsen sig oftest væsentlig bedre end forventet. Se billede 1-2. En forudsætning er dog, at planterne er veletablerede, dvs. har en kraftig udviklet rod fra efteråret. En anden forudsætning er, at der er normale eller gode vækstbetingelser i foråret. I tørre forår har planterne nemlig svært ved at optage vand og næringsstoffer, fordi rodudviklingen er hæmmet af kålbrok.

I en undersøgelse udført af Agrobi blev der i en mark med næsten 100 procent angrebne planter fundet et udbyttetab på ca. 70 procent i områder med angreb hovedsagelig på hovedroden og 25 procent i områder med angreb hovedsagelig på siderødder.

Hvis der i foråret er ca. 15 veletablerede planter pr. m², hvor der kun er angreb på siderødder, og udsigt til normale eller gode vækstbetingelser, anbefales omsåning ikke.

Billede 1. Rapsplante fotograferet i foråret. Hovedroden er angrebet af kålbrok, og planten er gået ud. Der er ingen uangrebne rødder. Foto: Ghita Cordsen Nielsen, SEGES Innovation

Billede 2. Rapsplante fra samme mark som foto 1 fotograferet på samme tidspunkt. Der er ikke angreb på hovedroden, og der er også mange uangrebne rødder. Næsten alle planter i marken var angrebet som denne plante, og marken gav alligevel ca. 40 hkg/ha (2013). Marken var dog sået tidligt og var veletableret. Foto: Ghita Cordsen Nielsen, SEGES Innovation

Billede 3. Rådnede vinterrapsplanter med kålbrok på hovedroden fotograferet ultimo december 2016. Foto: Ghita Cordsen Nielsen, SEGES Innovation

Billede 4. Vinterrapsplanter med kålbrok på hovedroden og ingen uangrebne rødder fotograferet ultimo december 2016. Der er ikke noget håb for sådanne planter. Foto: Ghita Cordsen Nielsen, SEGES Innovation

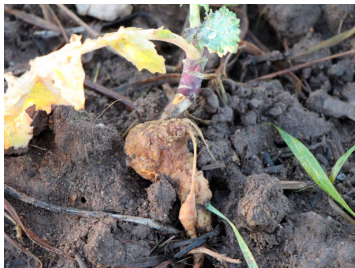

Foto 5. Vinterrapsplanter med kålbrok på hovedroden og ingen uangrebne rødder fotograferet ultimo december 2016. Der er ikke noget håb for sådanne planter. Foto: Ghita Cordsen Nielsen, SEGES Innovation

Hvilken betydning har omsåning af vinterraps for økonomien?

Beslutningen om omsåning bør altid ske ud fra en sammenligning af økonomien i vinterrapsafgrøden ved det forventede reducerede udbytte og økonomien i at etablere en alternativ afgrøde. Ved denne beslutning skal det indgå i beregningerne, at udgifterne til udsæd, såning, ukrudtssprøjtning normalt allerede er afholdt i vinterraps. Ligevægtsudbytterne viser hvad udbyttet i vårsæd skal være, for at give samme økonomiske resultat som udbyttet i vinterraps i samme søjle.

Tabel 1. Eksempel på ligevægtsudbytter mellem vinterraps og vårsæd for kornsælger der gøder med handelsgødning.

Ligevægtsudbytter hkg pr. ha	Afgrødepris, kr. pr. hkg	Kornsælger med handelsgødning			
Vinterraps #	425	10	15	20	25
Vårbyg foder	150	31	45	60	74

Vårbyg malt	180	27	38	50	62
Havre	120	33	51	69	86

Tabel 2. Eksempel på ligevægtsudbytter mellem vinterraps ogvårsæd for kornkøber der gøder med husdyrgødning.

Ligevægtsudbytter hkg pr. ha	Afgrødepris, kr. pr. hkg	Kornkøber med husdyrgødning			
Vinterraps #	425	10	15	20	25
Vårbyg foder	165	27	40	53	66
Vårbyg malt *	180	27	38	50	62
Havre	135	27	42	58	74

Der antages afholdt etablering og ukrudtsbekæmpelse efterår i vintersæd.
 I vinterraps forventes 30 % af handelsgødning, 50 % af evt. husdyrgødning, 100 % af ukrudtsbekæmpelsen, 50 % af skadedyrsbekæmpelsen og 100 % af vækstreguleringen at være afholdt i efteråret.
 Før omsåning til vårsæd harves 2 gange å 200 kr. pr. ha, dog pløjes i stedet før maltbyg å kr. 725 kr. pr. ha for renhed.
 Der forudsættes halmnedmuldning Høstomkostninger er sat til normomkostning uanset udbytt niveau.
 Der er ikke medregnet omkostninger til tørring
 * Det antages der kan laves maltbyg ved anvendelse af gylle
 Anvendte priser [kr. pr. hkg]: Vårbyg 150, maltbyg 180, vinterhvede 150, havre 120 (kornkøb +15), vinterraps 425
 Anvendte priser [kr. pr. kg]: Kvælstof 14, fosfor 16, kalium 6,50

Ligevægtsudbytterne er beregnet med den forudsætning, at kravet om flere afgrøder fortsat er opfyldt, så man fortsat får den fulde EU-støtte.

Gødningskvote ved omsåning

Den kvælstofmængde, der er tildelt vinterrapsen, skal med i gødningsregnskabet for den afgrøde, der sås i stedet for. Der er ingen generel dispensationsmulighed, hvis man har udbragt hele kvælstofmængden inden omsåning.

Arealer hvor Kerb er anvendt

Hvis der er anvendt Kerb 400 SC kan der ifølge brugsanvisningen sås vårraps, ærter, majs og kartofler. Hestebønner og lupin tåler også, at der har været anvendt Kerb. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling. Er der i efteråret også anvendt Belkar, udelukker det omsåning med hestebønner og ærter.

Tabel 3. Forholdsregler for efterfølgende afgrøde og ved omsåning

	Efterfølgende afgrøde	Omsåning
--	-----------------------	----------

	Efterfølgende afgrøde	Omsåning
Centium 36 CS / Clomate / Kalif 360 CS / Reactor 360 CS	Ingen begrænsninger.	Om foråret kan der efter pløjning sås korn, hestebønner, ærter, majs, roer, kartofler, vårraps, gulerødder, løg og hør. Ved omsåning om efteråret kan der sås korn efter pløjning, seks uger efter behandling. Bemærk, at angivelserne på produkterne er forskellige.
Belkar	Der er ingen restriktioner for valg af efterfølgende afgrøde.	Alle afgrøder, dog ikke hestebønner og ærter, kan etableres.
Kerb 400 SC	Ved såning af vintersæd efter høst af Kerb-behandlet vinterraps, skal der forudgående pløjes på lettere jorde (JB 1-4). På jordtype JB 5-10 er kraftig stubkultivering tilstrækkelig.	Om foråret kan der efter en grundig pløjning sås vårraps, hestebønner, lupin, ærter, majs og kartofler. Bemærk at såning af korn ikke må finde sted før 7 måneder efter Kerb-behandling.

Emneord

Afgrødeskader

Høstudbytte

Landsforsøg

+2

Publiceret: 17. marts 2020
Opdateret: 25. februar 2022

Vil du vide mere?

Poul Henning Petersen

Landskonsulent, Planteværn

SEGES

php@seges.dk

+45 2010 2297

Jens Erik Jensen

Landskonsulent, Planteværn

SEGES

jnj@seges.dk

+45 2171 7706

Carsten Fabricius

Landskonsulent, Afdelingsleder

SEGES

cars@seges.dk

+45 2924 5175

Jon Birger Pedersen

Chefkonsulent

SEGES

jbp@seges.dk

+45 2028 2711

Ghita Cordsen Nielsen

Landskonsulent, Planteværn

SEGES

gcn@seges.dk

+45 2028 2695

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S	Tlf.	8740 5000
Agro Food Park 15	Fax.	8740 5010
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk

